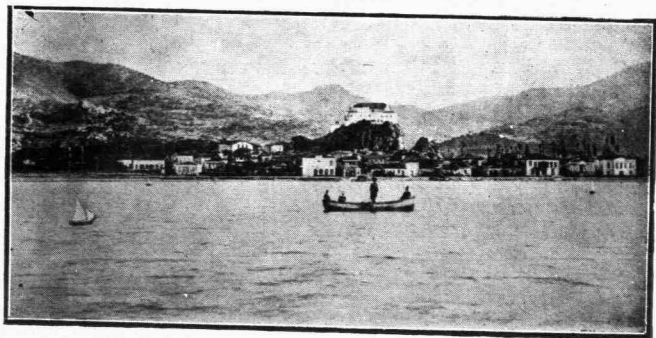




Ἀποψὶς τῆς Πέτρας ἀπὸ τῆς θαλάσσης

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ο ΕΜΠΡΗΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ

ΑΠΟ τὰ πλιὸ ἔμμορφα χωριά τῆς Λέσβου εἶνε καὶ ἡ Πέτρα, κατὰ τὴ βορεινὴ παραλία. Ἀγκαλιασμένο ἀπὸ κήπους καὶ πρασινάδες, λούζεται καὶ καθρεπτίζεται χαρπὸ στὴν ἀκρογιαλιά, καὶ ἡ ἀνοικτὴ θάλασσα πότε τὸ φιλεῖ καὶ τοῦ κρυφομιλεῖ τὰ ὥρατα μυστικά της, πότε τὸ φοβερίζει μὲ τὰ μουγκρίσματα καὶ τοὺς ἀφρισμένους θυμούς της. Εἰς τὸ μέσον τοῦ χωριοῦ ὀρθώνεται ἀπὸ τομα ἕνας βράχος μονοκόμματος, ποῦ στὴν κορφή του εἶνε κτισμένος ὁ ναὸς τῆς Γλυκοφιλοῦσας. Ἀπὸ 'κεῖ ἐπάνω τὸ μάτι δὲν χορταίνει ἀπ' τὴ μιὰ μεριά τὸν ἀπέραντο κάμπο τῶν ἐλαιῶνων κι' ἀπ' τὴν ἄλλῃ τὴ σμαραγδένια θάλασσα.

Ἡ Πέτρα εἶνε ὀνομαστὴ γιὰ τὰ λάδια καὶ τὸ σαποῦνι της. Ἐχει δύο φυσικοὺς ὀρμίσκους, τὸ Καθάκι καὶ τὸ Αὐλάκι. Μπρὸς τὸ Αὐλάκι, δυὸ μικρὰ ἐρημόνησα, ὁ Ἀη-Γιώργης καὶ τὸ Γαῖδουρονῆσι, σχηματίζουν τὸ περίφημο λιμάνι τῆς Πέτρας, προφυλαγμένο ἀπὸ τὴ μανία τῶν ἀνέμων, ὅπου τῆς βαρυχειμωνιᾶς μποροῦν νὰ καταφύγουν 30 καὶ 40 κομμάτια καράδια, μικρὰ-μεγάλα. Ἔτσι μὲ τὸ λιμάνι της αὐτὸ ἡ Πέτρα, εἶνε τὸ ἐπίνειον καὶ τὸ ἐμπορικὸν κέντρον τῶν γειτονικῶν χωριῶν.

Ἀπὸ προχθὲς ὁμοῦς ἐπάνω στὸ εὐτυχισμένο χωριὸ πλανᾶται ἡ ὀλιψὶς καὶ ὁ Πόνος. Οἱ Τοῦρκοι, στὸ ἀντίκρουσμα τῆς ἐλληνικῆς σημαίας, πρὶν φύγουν, τοῦδαλαν φωτιά καὶ τὸ βούτηξαν στὸ αἷμα.

Τὸ ἄμοιρο τὸ χωριό! Πόσο ἀκριδὰ ἐπλήρωσε, μονάχα αὐτὸ 'ς ὅλο τὸ νησί, τὸ ξεσκλάβωμά του ἀπὸ τὴν τυραννία!

* *

Ψηλά, μᾶς ὥρας διάστημα, στέκει, σὰν βραχνᾶς ἐπάνω στὰ στήθια τῆς Πέτρας, ὁ Κλαπάδος, τὸ μικρὸ τούρκικο χωριό. Ὁ Κλαπάδος εἶνε ἡ ἀρχαία Μήθυμνα, φυσικὰ ὠχυρωμένος σὰν κάστρο δυνατό. Ἐκεῖ, σὰν ἦλθε ὁ ἐλληνικὸς στόλος κ' ἐπάτησε τὴ Μυτιλήνην, ἀποτραβήχθησαν σιγὰ-σιγὰ τὰ στρατεύματα τοῦ Γιανῆ-βέη, δυὸ χιλιάδες τακτικοὶ καὶ χίλιοι ρεντίφηδες. Δὲν εἶχαν ὁμως κανόνια καὶ δὲν θὰ μπορούσαν νὰ σταθοῦν, ἂν ἔστειλε γρήγορα ὁ Ναύαρχος ἓνα δυὸ πλοῖα μὲ σώματα ἀποδοτικά. Θὰ τοὺς τσάκιζαν χωρὶς ἄλλο. Ἀλλὰ, φαίνεται, τὰ πράγματα ἔγιναν βιαστικά ἢ δὲν ἦσαν καλὰ λογαριασμένα.

Τὸ ἄλλο πρωὶ ποῦ ἔγινε ἡ κατάληψη, 9 τοῦ Νοέμβρη, ἓνα ἐλληνικὸ τορπιλλοδόλο ἄραξε στὸ λιμάνι τῆς Πέτρας κ' ἔφερνε τὴ χαρμόσυνη εἰδησι. Καὶ ἀκόμα, πῶς τὰ ἐλληνικὰ στρατεύματα ξεκίνησαν ἀπὸ δυὸ σημεία, τρεῖς χιλιάδες ἀπὸ τὴ χώρα καὶ χίλιοι ἀπὸ τὸ Πλωμάρι· πῶς, ὅπου κι' ἂν εἶνε, σὲ λίγες ὥρες, τὸ βράδυ ἢ τὸ πολὺ αὐριο, θὰ εἶνε ἐλεύθερη κ' ἡ Πέτρα. Οἱ Πετρανοὶ ἔστρελάθησαν ἀπὸ τὴ χαρὰ τους κ' ἐξέσπασαν στὰ ζήτω. Ζήτω τὸ Ἔθνος! Ζήτω ὁ Βασιλεὺς μας! Ζήτω ὁ ναύαρχος! Ἀπὸ τὰ παράθυρα καὶ τὰ μπαλκόνια μονομιᾶς ἐπρόβαλαν ἐλληνικὲς σημαίες. Σὲ λίγο ὅλο τὸ χωριό, ἄνδρες, γυναῖκες, γέροι, παλῆκάρια, κορίτσια, παιδιὰ ἐσκαρφάλωναν ἐπάνω στὸ τορπιλλοδόλο σὰν σὲ ἱερὸ προσκύνημα. Τί πανηγύρι, τί Πάσχα καὶ ξεχειλισμα χαρᾶς ἦταν ἐκεῖνο! Ἐφιλοῦσαν τὴ σημαία καὶ τὰ κανόνια σὰν ἅγια εἰκονίσματα. Ἐφιλοῦσαν τὰ χέρια τῶν ἀξιωματικῶν, ἀγκάλιαζαν τὰ ναυτοπούλά μας, ἐγελοῦσαν, ἐκλαιγαν, τρελοὶ ἀπὸ τὴν ἀνέλπιστη εὐτυχία. Ἀνέθηκε κ' ἡ Δημογεροντία. Καὶ ὁ κυβερνήτης ἐδεδαίωσε τὰ ἴδια καὶ στοὺς προσετούς: πῶς, ὅπου κι' ἂν ἦνε, φάνηκε ὁ στρατὸς μας.

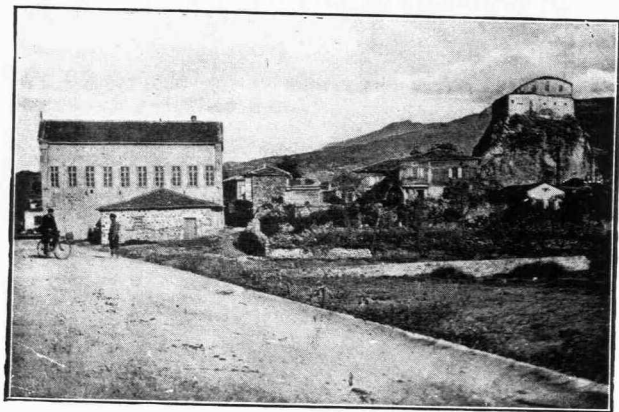
Οἱ Τοῦρκοι, κάτω στὸ γιαλό, μουδιασμένοι ἀπὸ τὴν τρομάρα τους, συμμαζεμένοι σὰν βρεμμένες γάτες, τάβλεπαν ὅλα αὐτά, σκύλιαζαν ἀπὸ μέσα τους, μὰ δὲν ἐδγαζαν ἄχνα.

Τὸ ἴδιο βράδυ ἔφυγε τὸ τορπιλλοδόλο κι' οὕτε ξαναφάνηκε. Πέραςαν ὥρες, ἡμέρες, ἐβδομάδες, καὶ τὰ ἐλληνικὰ στρατεύματα οὕτε εἶχαν ξεκινήσει ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα. Ἦσαν βέβαια λιγοστὰ καὶ δὲν θὰ μπορούσαν νὰ κερδίσουν τελειωτικὴ μάχη, ἂν προχωροῦσαν κ' εὗρισκαν ἀντίστασι. Οἱ Τοῦρκοι τὸ ἔνοιωσαν κι' ἄρχισαν νὰ παίρνουν θάρρος. Εἶχαν καὶ τὴν ἐλπίδα πῶς ὦρα μὲ τὴν ὦρα θάβγαине ἀπ' τὰ Δαρδανέλλια ἡ ἀρμάδα τους καὶ θὰ βούλιαζε τὸν ἐλληνικὸ στόλο.

* *

Γιὰ τὴν κακὴ τύχη τῶν Πετρανῶν, φρούραρχος τῆς Πέτρας εἶχε διορισθῇ, ἐκεῖνες τῆς ἡμέρες, ἓνας αἰμοδόρος δεκανέας Χαλήλ,

θηρίο ἀνήμερο, μὲ δεκαπέντε ζαπτιέδες στὴν ἐξουσία του. Στὴν ἀρχή, μὲ τὸ φόβο τοῦ στρατοῦ μας πῶς σὲ λίγο θὰ πλάκωνε, εἶχαν μαζέψει τὴν οὐρά τους. Ὑστερα ὁμως ἄρχισαν ἄγριο τὸν κατατρεγμό. Ἐναν δυστυχισμένον Ἐλευθέριον Τατᾶν τὸν ἐπίασαν, γιὰ ὑποπτο τάχα, τοῦδγαλαν τὰ μάτια καὶ τὸν κατακομμάτιασαν. Ἄλλους ἔδερναν ἀλύπητα καὶ τοὺς ἄφηναν μισοπεθαμμένους. Εὐρέθησαν σκοτωμένοι καὶ δυὸ τρεῖς ἄλλοι. Οἱ χριστιανοὶ κλείστηκαν στὰ σπίτια τους. Οἱ Τοῦρκοι πατοῦσαν τὰ μαγαζεῖα καὶ τὰ σπίτια καὶ ἔκαναν πλιάτσικο. Ἀρπαζαν ὅ,τι εὕρισκαν. Φόβος καὶ τρόμος



Ἀποψις τῆς εἰσόδου εἰς τὸ χωρίον Πέτρα τῆς Μυτιλήνης

στὸ χωριὸ τὸ ἄμοιρο. Πολλοί, γιὰ νὰ σώσουν τὴ ζωὴ τους, ἄφηναν καὶ τοὺς ἐλγίστευαν οἱ κακοῦργοι.

Τέλος πάντων, ὕστερα ἀπὸ εἰκοσιπέντε τόσες ἡμέρες, εἰς τὰς 4 τοῦ Δεκεμβρίου, φάνηκε ὁ στόλος τῶν εὐδρόμων μας. Οἱ Τοῦρκοι ἔνοιωσαν πλιά τί τοὺς περιμένει καὶ ἄφρισαν ἀπὸ τὴ λύσσα τους. Χύθηκαν μανιασμένοι, μπουλούκια-μπουλούκια στὸ χωριό, πυροβολοῦσαν, ἔρριχναν βόμβες, ἔσπαζαν πόρτες καὶ παράθυρα βλαστημῶντας καὶ οὐρλιάζοντας, κ' ἔχυναν πετρέλαιο νὰ κάψουν ὅσα σπίτια εἶχαν ματιάσει ἀπὸ πρὶν, τὰ καλλίτερα τοῦ χωριοῦ.

Πρῶτα-πρῶτα ἔβαλαν φωτιά στὸ ἀρχοντόσπιτο τοῦ Παντελεῆ Ἐλευθεριάδου, ποῦταν, ἀλήθεια, στόλισμα καὶ ἐμμορφιά τοῦ χωριοῦ. Καινούριο, δύο χρόνων κτίσιμο, κομψό, μὲ ξεχωριστὴ χάρι, τριγυρισμένο ἀπὸ εὐρύχωρον κήπον δίπλα στὸ περιβόλι τοῦ Ἀγίου Νικολάου καὶ ἀντικρὺ στὸ τούρκικο τζαμί, κοντὰ στὴν παραλία, ἦταν

ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΝ



Ο ΘΑΝΑΤΟΣ. — (᾽Εργον τοῦ Erlöst)

ἕως χθὲς ἓνα πολυζήλεμένο παλατάκι χαρᾶς καὶ εὐτυχίας. Ἀλλὰ ἦταν, βλέπετε, τὸ πρῶτο σπίτι ποῦ ὕψωσε τὴν ἐλληνικὴν σημαία σὰν ἦλθε τὸ τορπιλλοδόλο τὴν πρώτη φορά. Οἱ Τοῦρκοι τῶδαλαν στὸ μάτι ἀπὸ τότε καὶ τώρα ξέσπαγε ἄγριο τὸ μῖσος τους. Ὁ νοικοκύρης του, νέος, ἀπὸ τοὺς πλιὸ μορφωμένους, ἐμποροβιομήχανος, με φλόγα ἐλληνικὴ στὴ ψυχὴ του, νεόπαντρος, δὲν εἶχε στήσει καλὰ-καλὰ ἀκόμα τοὺς ἐφεστίους θεοὺς του καὶ τὰ στέφανα τοῦ γάμου στὸν ὥραιο οἰκογενειακὸ του βωμό. Ὁρμησαν λοιπὸν οἱ Τοῦρκοι σὰν τίγρεις, ἔρριξαν βόμβες στὴν ἐξώθυρα, τὴν ἐθρυμάτισαν καὶ μπήκαν μέσα σὰν σίφουνας. Τὸν πρῶτο ποῦ ἀντίκρυσαν, ἦταν ὁ ἀδελφὸς τοῦ οἰκοδεσπότη, ὁ γνωστὸς δικηγόρος τῆς Σμύρνης καὶ ὑψηγῆτῆς τῆς Ὁθωμανικῆς Νομοθεσίας Νικόλαος Ἐλευθεριάδης. Δέκα τουφεκιὲς μαζὶ ἔρριξαν κατ' ἐπάνω του. Ἀλλὰ ἡ Πρόνοια ἔβαλε τὸ χέρι τῆς καὶ τὸν ἐφύλαξε. Μία σφαῖρα ἤρρε ἀντίστασι στὸ πορτοφύλι του μετ' ἄργυρᾶ νομίσματα, ἐλοξοδόρμησε καὶ τὸν ἐπλήγωσε ξώφαρσα. Ὅταν δὲ ὅλη ἡ οἰκογένεια ἔτρεξε ἀλαλιασμένη πρὸς τὸν κῆπο γιὰ νὰ σωθῇ δρασκελίζοντας τὸν μεσότοιχο τοῦ περιβολιοῦ τῆς Ἐκκλησίας, μία σφαῖρα τὸν ἤρρε στὸ πόδι, ἄλλη τοῦ ἐτρύπησε τὸ αὐτὶ καὶ μία χειροβομβίδα τὸν ἔρριξε κάτω αἰμόφυρτο. Οἱ δολοφόνοι, μετ' τὴν ἰδέα πῶς τὸν ἀποτελείωσαν, προσπέρασαν κυνηγώντας τὸν οἰκοδεσπότη, τὴ γυναῖκα του καὶ τὸ μικρὸ τους μονάκριβο, μαζὶ μετ' τὴν ὑπηρέτρια ποῦ τὴν πλήγωσαν βαρειά. Καὶ θὰ τοὺς ἔσφαζαν ὅλους σὰν ἀρνιά, ἂν ὁ δύστυχος ὁ πατέρας, σφίγγοντας στὴν ἀγκαλιά τὸ ἀγγελιοῦδι του, δὲν εἶχε τὴν θεία φωτισὴ νὰ μαλαξῇ τὰ θηρία μετ' ὅσα χρήματα καὶ χρυσαφικὰ εἶχαν πάρει μαζὶ τους, ἀκόμα καὶ τὰ δαχτυλίδια τῶν ἀρραβώνων τους!

Κ' ἔτσι ἡ οἰκογένεια γλύτωσε. Τὸ ἀρχοντόσπιτο ὅμως σὲ λίγο ἐκαίότανε σὰν λαμπάδα. Κτίριο, ἐπιπλα, ροῦχα, ὄλος ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ἐμμορφιά, ἔγιναν στάχτη καὶ κορναχτός. Τὸν ἴδιο καιρὸ ἔδαξαν φωτιά καὶ στὸ σπίτι τῆς μητέρας του Ἀσπασίας Ἐλευθεριάδου καὶ τῆς ἀδελφῆς του Ἐλένης Σάραπλη. Ὅλη δηλαδὴ ἡ οἰκογένεια Ἐλευθεριάδου ἐπλήρωσε τὸ σκληρότερο φόρο.

Οἱ Τοῦρκοι ἔκαψαν καὶ ἄλλα σπίτια νοικοκυρεμένα τοῦ Λεωνίδα, τοῦ Κράλλη, τοῦ Χρυσοστόμου, μερικὰ ἄλλα φτωχόσπιτα καὶ κἄμποσα μαγαζιά τῆς ἀγορᾶς.

Ἦταν ἀπὸ δυὸ ἡμέρες ἔγινε στὸν Κλαπάδο ἡ ἀποφασιστικὴ μάχη, οἱ Τοῦρκοι παραδόθηκαν καὶ ὅλο τὸ νησί ἀλάφρωσε ἀπὸ τὸ φοβερὸ ἐφιάλτη.

Περνῶ τώρα μέσα ἀπὸ τὰ μαυρισμένα χαλάσματα, ποῦ καπνίζουν ἀκόμα, καὶ ἡ καρδιά μου ράτζεται. Στὰ δακρυσμένα ὅμως πρόσωπα τῶν ἀτυχῶν νοικοκυραίων βλέπω νὰ λάμπη κἄποιο χαμόγελο καὶ κἄποια αἴγλη χαρᾶς. Αἰσθάνονται τόσο βαθειὰ τὸν ἀνεκτίμητο πλοῦτο τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας, ὥστε ὁ πόνος τῆς συμφορᾶς τους δὲν βρίσκει θέσι στὴν πατριωτικὴ τους ψυχὴ.

Ἐγνώρισα τὸν Ἐλευθεριάδην. Μοῦ φάνηκε πῶς ἔπρεπε νὰ τὸν συλλυπηθῶ μετ' ὅλο λόγια συμπνετικά.

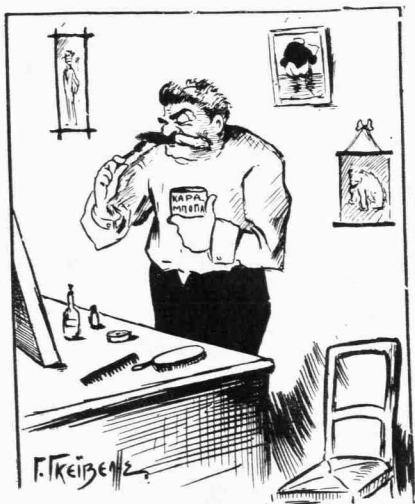
— Τι λέτε, καλέ! μου λέει γελαστός και χαρούμενος. Πρέπει νά μᾶς συγχαρῆτε πού ξεσπλαθωθήκαμε και θά ζοῦμε πλιά στήν ἀγκαλιά τῆς Μεγάλης μας Μάννας.

Και θυμήθηκε κάποιον ἀγγλον φιλόσοφον, πού οἱ πολιτικοί του ἐχθροί τόν κατάρτεξαν, τόν ἐξώρισαν, τοῦ ἐδήμευσαν τὰ πλούτη του ὅλα, και ἐκεῖνος ἀπό τὸ βάθος τῆς ἐξορίας του ἔγραφε:

— «Οἱ ἐχθροί μου μέ ἐλήστευσαν, μου ἄρπαξαν ὅλα τὰ κοινονικά μου ἀγαθὰ, δέν μου ἀφήκαν τίποτε. Ἀλλά δέν ἔμπόρεσαν νά μου ἀφαιρέσουν τὸ φῶς και τόν ἀέρα πού ἀναπνέω, τὴν συνείδησιν τῆς ὑπάρξεώς μου, τὴν ἀγάπην τῶν ὀλίγων καλῶν μου φίλων και τὴν λατρείαν τῆς γυναίκας μου.»

(Μυτιλήνη, 7 Δεκεμβρίου 1912)

Ο ΕΘΕΛΟΝΤΗΣ



Βουλγαρικά παραμύθια

«... Ἡ Βουλγαρία ἐκαλλιέργησε ἑκπαλαι τὰ γράμματα και τὰς τέχνας. Ὁ νέος ὑπουργὸς τῶν... Ὁραίων Τεχνῶν, εἰδικὸς μάλιστα εἰς τὴν ζωγραφικὴν και τὴν χρωματολογίαν, ἐννοεῖ νά ἐργασθῇ ἀνεندότως...»

Ἀπὸ τὴν «Μίρ»